

Bolesław Cieślík, Liwiusz Laska, Michał Rojewski (red.), *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Komentarz, teksty egzaminacyjne, dokumenty*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010, 173 strony (recenzja książki)

Najtrafniej treść książki oddaje wstęp, w którym autorzy zaznaczają, że konieczna stała się publikacja nowego komentarza do Ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego w związku z licznymi zapytaniami napływającymi do Wydziału Tłumaczy Przysięgłych i Państwowej Komisji Egzaminacyjnej. Dotychczasowy komentarz (Grzegorz Dostatni 2005) z racji publikacji niedługo po wprowadzeniu nowej ustawy nie mógł wyjaśnić szeregu wątpliwości związanych z jej interpretacją oraz wynikającymi z niej zmianami w funkcjonowaniu zawodu tłumacza przysięgłego w Polsce.

W książce znajdziemy zatem wiele szczegółowych wyjaśnień dotyczących formalnoprawnych aspektów zawodu, od opisu przepisów ogólnych (rozdział 1), sposobu nabycia uprawnień i ich utraty (rozdział 2), poprzez zasady wykonywania zawodu (rozdział 3), do odpowiedzialności zawodowej (rozdział 4) i omówienia zmian w przepisach obowiązujących (rozdział 5). Większość objaśnień dotyczy ważnych aspektów nabywania uprawnień i praktyki zawodowej tłumacza przysięgłego zarówno z perspektywy indywidualnych tłumaczy, jak i organów wymiaru sprawiedliwości oraz administracji publicznej. Przykładowo, dowiadujemy się, że nie w każdej sytuacji sąd do tłumaczenia czy to dokumentów, czy w czasie rozprawy zobowiązany jest do wzywania tłumaczy przysięgłych. Możliwe jest powołanie tłumacza *ad hoc*, który w tym celu składa odpowiednie przyrzeczenie przed sądem. Są natomiast sytuacje, w których przepisy nakładają obowiązek wykonania tłumaczenia poświadczonego. W publikacji wymieniono najczęściej stosowane akty prawne (lista zawiera osiem pozycji), które taki obowiązek nakładają.

Praktykujący tłumacz znajdzie m.in. informacje, jak prowadzić repertorium, jak postępować w tłumaczeniu z imionami i nazwiskami, co powoduje zawieszenie tłumacza przysięgłego, co oznacza „wystąpienie szczególnie ważnych przyczyn”, które jest wyjątkiem od zasady nieodmawiania wykonywania tłumaczeń w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy. Książka dostarcza także informacji, które poszerzają wiedzę o zawodzie i które można

potraktować jako ciekawostki, np. że możliwe jest powołanie tłumacza przysięgłego dla języków martwych, np. łaciny i greki.

Komentarz do ustawy opracowany został przez zespół redakcyjny, który tworzą członkowie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej Bolesław Cieślak i Liwiusz Laska oraz główny specjalista w Ministerstwie Sprawiedliwości Michał Rojewski. Taki zestaw ekspertów powoduje, że recenzowana pozycja stanowi wiarygodne i autorytatywne źródło interpretacji ustawy.

Natomiast książka nie jest niestety tym, co zapowiada tytuł. Od *Egzaminu na tłumacza przysięgłego* czytelnik oczekuje omówienia wymogów egzaminacyjnych, przykładowych zestawów zadań (i być może odpowiedzi) oraz literatury przedmiotowej. Podtytuł *Komentarz, teksty egzaminacyjne, dokumenty* także jest mylący, ponieważ sugeruje, że komentarz dotyczy egzaminu, chociaż w rzeczywistości traktuje o ustawie. W książce faktycznie zamieszczono opis egzaminu (s. 22–27), jest on jednak skromny i zasadniczo nie wykracza poza informacje zawarte w ustawie i odpowiednim rozporządzeniu¹. W książce zawarto też dokumenty, które mogą pojawić się na egzaminie w najbardziej popularnych językach (angielski, niemiecki, francuski, rosyjski, hiszpański) – po dziesięć tekstów dla każdego z języków². Umieszczono również dokumenty w języku polskim – nie są one jednak pomyślane jako teksty paralelne dla tekstów obcojęzycznych. Dla każdego języka zbiór jest inny, chociaż niektóre typy dokumentów powtarzają się, np. pełnomocnictwo i odpis aktu urodzenia. Zestawienie takie jest wartościowe i praktyczne, trzeba jednak zaznaczyć, że publikacje typu *Wybór dokumentów...* ukazują się już od dłuższego czasu³. Egzamin składa się zarówno z części pisemnej, jak i ustnej, jednak książka nie zawiera przykładowych tekstów odczytywanych lub odtwarzanych do tłumaczenia ustnego. Nie zaprezentowano, niestety, również przykładowego kompletnego zestawu egzaminacyjnego, co da-

¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzenia egzaminu na tłumacza przysięgłego (Dz.U. z 26 stycznia 2005 r.).

² Teksty przygotowali: Marek Kuźniak i Leszek Berezowski (język angielski), Artur Kubacki (język niemiecki), Jacek Florczak (język francuski), Edward Szędzielorz i Janusz Poznański (język rosyjski) oraz Anna Nowakowska-Głuszak (teksty hiszpańskie).

³ W publikacjach takich specjalizuje się wydawnictwo Translegis (dawniej Tepis). Ponadto dla języka niemieckiego warto wymienić opracowania Artura Kubackiego (m.in. najnowsze *Neue Auswahl deutschsprachiger Dokumente*, Wydawnictwo Translegis, Warszawa 2011 oraz wcześniejsze *Wybór polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych/Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen*, Wydawnictwo Promocja XXI, Warszawa 2006, [współautor Jan Iluk]), a dla języka angielskiego Marii Piotrowskiej *Teksty równoległe do ćwiczeń tłumaczeniowych w języku polskim i angielskim*, z. 1: *Dokumenty szkolne i metrykalne*, Ogólnopolskie Centrum Obsługi Tłumaczy, Warszawa 2005.

wałoby kandydatom pełen obraz egzaminu. Mogliby oni wtedy sami ocenić stopień jego trudności i lepiej oszacować swoje umiejętności i szanse, a także stwierdzić, czy potrafiliby zmieścić się w czasie przeznaczonym na tłumaczenie (przypomnijmy, że w części pisemnej kandydaci otrzymują cztery teksty do przetłumaczenia w cztery godziny). W książce brakuje także spisu literatury przedmiotowej, która mogłaby pomóc kandydatom w przygotowaniach do egzaminu. Odniesienia do literatury zamieszczono w przypisach (jest ich 16), ale tylko dwa z nich dotyczą praktyki sporządzania tłumaczeń, są to *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem* (red. Danuta Kierzkowska 2005) oraz artykuł analizujący błędy w tłumaczeniach kandydatów na tłumacza przysięgłego języka niemieckiego (Artur Kubacki 2009). Niewątpliwie dużym atutem byłoby zamieszczenie przykładowych tłumaczeń.

Ostatnią część omawianej publikacji stanowią załączniki, w których znajdziemy skład Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, dane kontaktowe dla kandydatów do Ministerstwa Sprawiedliwości, spis dokumentów wymaganych do zaprzysiężenia oraz wzory wniosków składanych do Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczących zawodu tłumacza przysięgłego. Wszystkie te informacje są łatwo dostępne w wersji elektronicznej na stronie Ministerstwa.

Warto zaznaczyć, że publikacja została opracowana starannie od strony graficznej i edytorskiej. Przyjazny dla czytelnika układ pozwala na szybkie znalezienie potrzebnych informacji. W części komentarza odpowiednie fragmenty ustawy wyróżniono u góry strony i opatrzone poniżej zwięzłą interpretacją. Również starannie zaprezentowano dokumenty. Zostały dokładnie opisane i w przeciwieństwie do niektórych starszych publikacji ich reprodukcje są dobrej jakości, zadbano także o czytelność drobnego druku i pieczęci. Wyjątek stanowi karta techniczna pojazdu w języku hiszpańskim (s. 157).

Nie ulega wątpliwości, że publikacje przygotowujące do egzaminu na tłumacza przysięgłego są bardzo potrzebne⁴. Mogą one przyczynić się do podniesienia poziomu wiedzy kandydatów oraz poprawić niską obecnie zdawalność. Przykładowo część pisemną przeprowadzonych w maju 2011 r. egzaminów z języka angielskiego ukończyło pomyślnie 37% osób⁵. Ponadto zapotrzebo-

⁴ Wydanie publikacji o tłumaczeniu przysięgłym planowało Wydawnictwo Naukowe PWN. Jak anonsowano na stronach internetowych wydawnictwa, książka autorstwa Mirosława Moczulskiego miała ukazać się w serii „Mity i rzeczywistość” w roku 2007. Pomysłu nie udało się jednak zrealizować. Jego pozostałością jest informacja na anglojęzycznych stronach wydawnictwa (<http://en.pwn.pl/index.php/catalogue/linguistics/translation-studies.html>, dostęp: 5 października 2011 r.).

⁵ Według danych zamieszczonych na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: <http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/tlumacze-przysiegli/wyniki-egzaminow-pisemnych/> (dostęp: 5 października 2011 r.).

wanie na takie publikacje może wzrosnąć w związku ze zniesieniem obowiązku wykształcenia filologicznego dla kandydatów na tłumacza przysięgłego. Zmiana ta spowodowana została wejściem w życie z dniem 1 lipca 2011 r. ustawy o ograniczeniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. z 2011 r. Nr 106 poz. 622). Obecnie jedyne kryterium merytoryczne stanowi zdanie egzaminu.

Reasumując, zarówno objętościowo (prawie połowa książki), jak i merytorycznie pozycja jest przede wszystkim wartościowym komentarzem do ustawy i praktyki tłumacza przysięgłego od strony formalnoprawnej. Warto zaznaczyć, że redaktorzy we wspomnianym już wstępie nie określają swojej publikacji jako pomocy służącej do przygotowania do egzaminu na tłumacza przysięgłego. Wskazują jedynie, że zamieszczone przykładowe materiały, które mogą znaleźć się na egzaminie, stanowią „dodatkowy atut książki” (s. ix), a nie jej główny cel. Rozbieżność między zawartością a tytułem to główny zarzut stawiany wobec tej, w innych aspektach użytecznej, publikacji. Być może zarzut ten należałoby skierować do wydawcy, który przez taki zabieg marketingowy chce zwiększyć liczbę kupujących tę nie najtańszą przecież książkę (79 zł).

Literatura

- Dostatni, G., 2005, *Komentarz do ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego*, Warszawa 2005.
- Kubacki, A.D., 2009, „Fehler in der Fachübersetzung der Kandidaten für einen staatlich vereidigten Übersetzer”, *Philologische Ostsee-Studien. Zeitschrift der Neofilologie und der Kommunikationswissenschaft*, nr 2, A. Mrożewska (red.), Koszalin, s. 11–28.

Joanna Dybiec-Gajer
(Kraków)